



WWW.WIJSCHIEDENAFVAL.NL

ELKE KILO TELT.

TELT JOUW AFVAL AL MEE?

EEN TOELICHTING OP DE ONTWIKKELINGEN IN HET AFVALAANBOD
DOOR COVID-19 EN EEN SAMENVATTING VAN EEN RECENTE
VERKENNING VAN EEN BELONINGSYSTEEM VOOR HAARLEM.

WIJ
HAARLEMMERS
SCHEIDEN ONS AFVAL

INHOUD BROCHURE

1

EFFECT COVID-19 OP AFVALAANBOD 2020

2

DE RESULTATEN VAN SPA OP EEN RIJ

3

RESULTATEN VERKENNING BELONINGSYSTEEM



WIJ
HAARLEMMERS
SCHEIDEN ONS AFVAL



EFFECT COVID-19 OP AFVALAANBOD 2020

DOOR COVID-19 NIET ALLEEN MEER AFVAL ...

U heeft het allemaal gemerkt: vanaf half maart 2020 hebben de beperkende maatregelen rond COVID-19 effect op ons dagelijks leven. En daarmee ook op de hoeveelheid afval die we met elkaar produceren en die Spaarnelanden in Haarlem ophaalt. De hoeveelheid grofvuil is toegenomen, doordat veel inwoners hun huis zijn gaan opruimen en hun tuin hebben aangepakt. Ook het thuiswerken heeft effect op het afvalaanbod: bij bedrijven is er nu minder afval, maar dit is deels verschoven naar de huishoudens, omdat we thuis werken en eten in plaats van op kantoor. Een deel van het bedrijfsafval is dus huishoudelijk afval geworden dat door Spaarnelanden moet worden ingezameld.

We hebben in de periode vanaf half maart tot en met juni 2020 gezien dat het afvalaanbod met circa 25% is toegenomen; in de maanden daarna is het aanbod weer wat afgenomen. Gemiddeld verwachten we over heel 2020 uit te komen op een toename van 16%.

... MAAR OOK MEER GESCHIEDEN GRONDSTOFFEN!

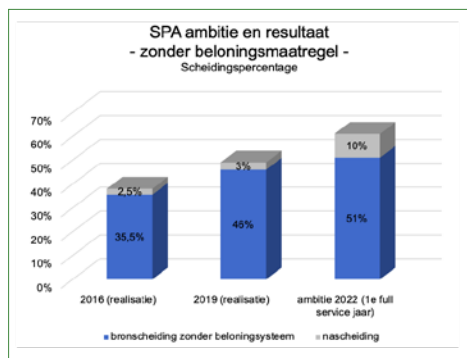
Wij Haarlemmers hebben de afgelopen jaren geleerd wat afval scheiden inhoudt en kunnen dit goed. En wij zetten dit ook in deze bijzondere periode van COVID-19 goed door. Dat helpt enorm om de extra kosten voor verbranding van afval te beperken. En daarmee zijn en blijven we in Haarlem duurzaam bezig, ook in tijden van COVID-19.

EN IN 2021?

We weten niet of en wanneer de wereld om ons heen weer 'normaal' wordt en hoe dat er dan precies uit gaat zien. We gaan er nu van uit dat COVID-19 geen effect heeft op het scheidingspercentage, maar wel op het totale afvalaanbod en daarmee dus op de hoeveelheid restafval. Hoe groot dit effect is moet de komende tijd verder onderzocht worden.

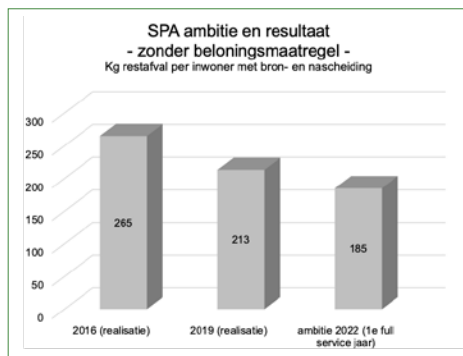
DE RESULTATEN VAN SPA OP EEN RIJ

Bij het vaststellen van SPA is besloten om in eerste instantie alleen in te zetten op bron- en nascheiding. Dit resulteert in een ambitie van 61% afvalscheiding (51% door bron- en 10% door nascheiding) en maximaal 185 kg restafval per inwoner per jaar. In de afgelopen jaren zijn Haarlemmers steeds beter gaan scheiden. Hoewel SPA pas eind 2021 in de hele stad zal zijn uitgerold, is in 2019 al 46% van het afval door de huishoudens zelf ('aan de bron') gescheiden ingezameld. Dit was in 2016 nog 35,5%. De hoeveelheid restafval is afgenomen van 265 kg per inwoner in 2016 naar 213 kg per inwoner in 2019. Een mooi resultaat waar veel Haarlemmers een steentje aan hebben bijgedragen!



Het rendement van de nascheiding blijft echter achter: in het begin van SPA was voor de nieuwe nascheidingsinstallatie in Amsterdam ingeschat dat deze een bijdrage van 10% aan

de afvalscheiding zou leveren. Dit blijkt tot nu toe maar 2,5-3% te zijn.



We zamelen in 2020 en de komende jaren steeds meer grondstoffen apart in, maar we verwachten wel een grotere hoeveelheid restafval per inwoner: niet alleen door COVID-19 maar ook door het lagere resultaat van de nascheidingsinstallatie.

Samen met de inwoners willen en kunnen we de komende jaren nog verdere stappen maken in het verbeteren van de bronscheiding. Dit najaar gaan we daarover met u in overleg in de vorm van twee technische sessies en aan het eind van het jaar wordt een raadsstuk aan u voorgelegd over het vervolg van SPA.



WAT KAN EEN BELONINGSYSTEEM BIJDRAGEN AAN DE AMBITIE VAN HAARLEM?

WAAROM EEN VERKENNING NAAR BELONINGSYSTEEMEN?

Voor de komende jaren is de vraag hoe we de Haarlammers kunnen stimuleren om hun grondstoffen nog meer dan nu apart te houden. Want we weten dat circa driekwart van het restafval nog steeds uit goed recyclebare grondstoffen bestaat. In het beleidsplan SPA, was al gekeken naar de mogelijkheid om een betalingssysteem in te zetten: inwoners betalen een gedifferentieerd tarief, afhankelijk van de hoeveelheid restafval dat zij aanbieden. We zien dit als een beloningssysteem: Haarlammers die goed scheiden, belonen zichzelf met lagere afvalkosten.

Op verzoek van de gemeente heeft bureau Stantec de afgelopen maanden een verkenning uitgevoerd naar beloningssystemen in Nederland en België. Met als belangrijkste vragen:

- Is een beloningssysteem geschikt voor een stedelijke gemeente als Haarlem met meer dan 50% hoogbouw?
- Past een beloningssysteem bij de huidige geaccepteerde manier van inzamelen, met grondstofstraatjes?
- Welk effect kunnen we verwachten op het scheidingspercentage en de hoeveelheid restafval?

De resultaten presenteren we tijdens de inspiratiesessie op 14 september a.s. In deze

flier vindt u alvast een samenvatting van de aanpak en resultaten van de verkenning.

BELONINGSYSTEEMEN IN NEDERLAND

Bijna de helft van de gemeenten in Nederland heeft een beloningssysteem, vooral veel gemeenten in het oosten van het land. Het zijn over het algemeen de minder stedelijke gemeenten die zo'n systeem toepassen.

Bij een beloningssysteem betalen huishoudens een vast bedrag per jaar aan afvalstoffenheffing (vast recht) en daarnaast nog een bedrag voor het aanbieden van hun restafval (variabel tarief). Dat kan op drie manieren:

1. Afrekenen op basis van het aantal inworpen in de ondergrondse container voor restafval.
2. Afrekenen per kilo restafval die in de ondergrondse container voor restafval wordt gegooid.
3. Betalen voor de aanschaf van speciale zakken ('dure zak') voor het aanbieden van restafval.

WAT LIJKT EEN GESCHIKT BELONINGSYSTEEM VOOR HAARLEM?

Inwoners van Haarlem zijn eraan gewend om hun restafval naar de ondergrondse containers in de wijken te brengen. We hebben hier in



2004 bewust voor gekozen omdat 1) er dan geen vuilniszakken meer op straat staan en 2) inwoners 24/7 hun restafval kwijt kunnen. Een beloningsstelsel met een 'dure zak' voor restafval is dan ook niet logisch.

Om per kilo af te kunnen rekenen, moet er in alle ondergrondse containers voor restafval een weegstelsel worden ingebouwd; een kostbare operatie waar bovendien nog weinig ervaring mee is in de dagelijkse praktijk. Daarom lijkt beloning op basis van het aantal inworpen in de restafvalcontainer het meest geschikt. De meeste restafvalcontainers zijn hier al op voorbereid.

LEREN VAN ANDERE STEDEN

In Nederland zijn er geen grote steden (meer dan 200.000 inwoners) of steden met meer dan 50% hoogbouw die een beloningsstelsel toepassen. Dit in tegenstelling tot België waar het hele Vlaams Gewest, inclusief de stad Antwerpen, haar inwoners laat betalen voor het aanbieden van restafval.

Via interviews heeft het onderzoeksbureau ervaringen en leerpunten verzameld van de steden die al vele jaren ervaring hebben met een beloningsstelsel of die een inzamelingsstelsel hebben dat lijkt op het stelsel in Haarlem met grondstofstraatjes.

ERVARINGEN EN LEERPUNTEN

De gesprekken met de verschillende steden hebben een paar belangrijke inzichten opgeleverd:

- Als je inwoners laat betalen per inworp in de restafvalcontainer, dan gaan ze vooral hun PBD beter scheiden, omdat dit veel ruimte bespaart in hun restafvalzak en ze daarmee kosten kunnen besparen. Het scheiden van andere grondstoffen, zoals gft, verbetert ook, maar in veel mindere mate, omdat deze grondstoffen minder ruimte innemen in de restafvalzak.
- Als je meer gft wil inzamelen, zijn dus extra maatregelen nodig om de inwoners hiertoe te stimuleren.
- Als je inwoners laat betalen per inworp,





neemt de hoeveelheid restafval af met 15-40%, afhankelijk van de situatie voor invoering, de gekozen inzamelmethoden en de wijze van belonen.

- Betalen voor het aanbieden van restafval kan leiden tot ontwijkgedrag; bijvoorbeeld dat inwoners hun restafval in grondstofcontainers gooien om het gratis kwijt te kunnen.

Daarom moeten we bij invoering van een beloningsstelsel inzetten op gedragsverandering en zorgen dat we klaar staan om 1) grotere hoeveelheden grondstoffen te kunnen opvangen en inzamelen, 2) eventuele vervuiling in grondstofcontainers te kunnen aanpakken en 3) snel op te kunnen treden als vervuiling in de openbare ruimte optreedt.

WAT BETEKENT DAT NU PRECIES VOOR HAARLEM?

De containers in de grondstofstraatjes worden nu gemiddeld één keer per week geleegd. Door het grotere aanbod PBD moeten deze veel vaker geleegd worden dan nu het geval is. Om het zware verkeer in de straten enigszins te beperken, moet er meer containercapaciteit komen.

Naast de extra containercapaciteit is ook extra inzet van communicatie, handhaving en een reinigingsteam nodig. Verder hebben

de afvalcoaches een belangrijke rol bij de invoering van het beloningsstelsel en het informeren en motiveren van inwoners over het scheiden van grondstoffen. En de huidige twintig grondstofstraatadoptanten hebben natuurlijk ook in de toekomst een belangrijke rol om problemen te signaleren, te melden en waar mogelijk ook zelf op te lossen.

Het doel van de gescheiden inzameling, zoals we die in Haarlem al jaren hebben, is om zuivere grondstoffen in te zamelen die vervolgens kunnen worden gerecycled. Daarom willen we voorkomen dat inwoners hun restafval in grondstofcontainers gaan doen. De recente ervaring in andere gemeenten leert dat gebruik van een pasje om ook de grondstofcontainers open te kunnen doen, hierbij kan helpen. De grondstof PBD weegt heel weinig waardoor inworp van ander materiaal in een PBD-container al snel leidt tot te veel vervuiling en afkeur bij de verwerker. Om dit te voorkomen worden camera's ingezet die in de container kunnen kijken en is het noodzakelijk dat de huishoudens hun PBD in transparante zakken aanbieden.

Al deze maatregelen vragen om een gedegen voorbereiding door de gemeente en Spaarnelanden. Hiervoor moet u denken aan een periode van 1,5 jaar, vanaf het besluit tot invoering.



HOE DICHT BRENGT HET ONS BIJ ONZE AMBITIE?

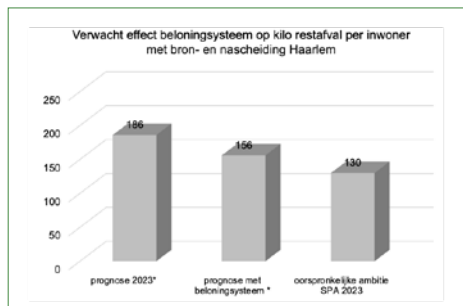
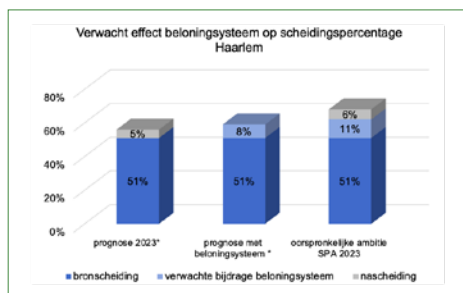
Het effect van het beloningsstelsel 'restafval betalen per inworp' hebben we ingeschat aan de hand van de resultaten van gemeenten die een systeem hanteren, waarbij huishoudens elk jaar een vast bedrag betalen (vast recht) en in het volgende kalenderjaar een factuur ontvangen voor het aantal keren dat ze de restafvalcontainer hebben geopend.

Op basis van de huidige inzichten en aannames verwachten we in 2022 - na de complete uitrol van SPA - dat 51% van het afval aan de bron wordt gescheiden en dat via nascheiding nog 5% extra scheiding wordt gerealiseerd. Als daar een beloningsstelsel aan toe wordt gevoegd verwachten we in 2023 een toename van het percentage bronscheiding met circa 8%. Voor nascheiding loopt het rendement waarschijnlijk flink terug, doordat er nog maar weinig PBD in het restafval zal zitten. In deze verkenning hebben we aangenomen dat de bijdrage van nascheiding naar 0% gaat.

De oorspronkelijke SPA-ambitie voor 2023 van 62% bronscheiding wordt met de invoering van een beloningsstelsel - op basis van de aannames in deze verkenning - niet geheel gehaald en de aanvullende 6% vanuit nascheiding, zoals aan het begin van SPA in 2016 was geraamd, lijkt niet meer realistisch.

Na de complete uitrol van SPA in 2022 denken we dat de inwoners nog 186 kg restafval per jaar aanbieden. Deze hoeveelheid restafval kan met de invoering van een beloningsstelsel verder dalen tot zo'n 156 kilo per inwoner per jaar. De in 2016 geformuleerde ambitie van 130 kilo blijkt niet haalbaar te zijn.

Ondanks dat de Haarlemmers hun grondstoffen goed scheiden aan de bron, schatten we het effect van een beloningsstelsel op basis van de ervaringen in andere gemeenten voor Haarlem nu lager in (8%) dan bij het begin van SPA in



* Hierbij is nog geen rekening gehouden met een mogelijk blijvend effect van COVID-19 op het afvalaanbod en/of de mate van afvalscheiding.



2015 (11%). Zoals hierboven al aangegeven gaat de bijdrage van nascheiding naar verwachting naar 0%. Door deze combinatie van factoren denken we dat met invoering van een beloningsstelsel een scheidingsresultaat gehaald kan worden van 59%.

WAT BETEKEN HET VOOR DE SERVICE?

Het beloningsstelsel heeft geen invloed op de service voor de Haarlemmers: zij kunnen – net als nu – hun grondstoffen dicht bij huis kwijt. Wat positief ervaren zal worden door de goede scheiders: zij gaan minder betalen dan huishoudens die hun afval niet goed scheiden.

WAT GAAT HET KOSTEN?

Voor de aanschaf van extra en grotere grondstofcontainers, toegangssystemen en dergelijke, is een investering nodig in de orde van € 9 miljoen. Daarnaast is eenmalig een bedrag van circa € 0,8 miljoen nodig om alle voorbereidingen te treffen.

Als het hele systeem draait dan kost het de gemeente op jaarbasis per huishouden € 43 extra, uitgaande van de huidige tarieven. Hierbij is nog geen rekening gehouden met een mogelijk effect van COVID-19 op het aanbod aan afval en grondstoffen.

Een belangrijk deel van deze € 43 extra per huishouden per jaar heeft te maken met extra afschrijvingskosten voor de benodigde investeringen en de extra kosten voor de structurele inzet van communicatie, handhaving, reiniging en administratief personeel. Kostenverhogend zijn ook de extra inzamel- en verwerkingskosten voor de beter gescheiden grondstoffen. Hier staan lagere kosten voor de inzameling en verwerking van restafval tegenover, maar deze afname is niet voldoende om de andere structurele kosten te compenseren.

Een beloningsstelsel is één van de mogelijke maatregelen die we kunnen nemen om het scheiden van grondstoffen nog verder te verbeteren. We kunnen ook andere maatregelen inzetten om de hoeveelheid restafval te verminderen. We gooien bijvoorbeeld nog veel groente-, fruit- en tuinafval bij het restafval; extra inzet om Haarlemmers te stimuleren om gft meer apart te gaan houden kan dan ook een belangrijke bijdrage leveren aan onze ambities. In de Inspiratiesessie op 14 september 2020 gaan we daar verder op in.



VRAAG MAAR RAAK



**WIJ BEANTWOORDEN
UW VRAGEN GRAAG!**

Heeft u vragen over de inhoud van deze flyer?
Laat het ons weten.

Deze vragen kunt u insturen t/m 11 september
naar projecten@haarlem.nl. Wij bundelen de
vragen in een Q&A en zorgen dat iedereen de
vragen en antwoorden na de inspiratiesessie
ontvangt.

**WIJ
HAARLEMMERS
SCHEIDEN ONS AFVAL**